

6. *Vintzileos A.* How to write and publish an original research article / A. Vintzileos, C. Ananth // *American Journal of Obstetrics and Gynecology*. — 2010. — No. 202 (4). — P. 344.e1—344.e6.
7. *Anauati V.* Quantifying the life cycle of scholarly articles across fields of economic research / V. Anauati, S. Galiani, R. Gálvez // *Economic Inquiry*. — 2015. — No. 54 (2). — P. 1339—1355.
8. *Ellegaard O.* The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact? / O. Ellegaard, J. Wallin // *Scientometrics*. — 2015. — No. 105 (3). — P. 1809—1831.
9. *Master Journal List. Social Sciences Citation Index*. — Mode of access: <http://mjl.clarivate.com/cgi-bin/jmlst/jloptions.cgi?PC=SS> (retrieved: 23.04.2019). — Title from the screen.
10. Єдині для всіх журналів вимоги до змісту й оформлення статті. — Режим доступу: <http://www.journ.univ.kiev.ua/periodyka/index.php/vymogy.html> (дата звернення: 23.04.2019). — Назва з екрана.
11. *Melissa L.* Engaging medical librarians to improve the quality of review articles / L. Melissa, M. Rethlefsen, E. Livingston // *JAMA*. — 2014. — No. 312 (10). — P. 999—1000.
12. *Barczak G.* From the editor: writing a review article / G. Barczak // *Journal of Product Innovation Management*. — 2017. — No. 34 (2). — P. 120—121.
13. *Gülpınar Ö.* How to write a review article? / Ö. Gülpınar, A. Güçal // *Turkish Journal of Urology*. — 2013. — No. 39. — P. 44—48.
14. *Littell J.* Systematic reviews and meta-analysis / J. Littell, J. Corcoran, V. Pillai. — New York : Oxford University Press, 2008.
15. *Green B.* Writing narrative literature reviews for peer-reviewed journals: secrets of the trade / B. Green, C. Johnson, A. Adams // *Journal of Chiropractic Medicine*. — 2001. — No. 15. — P. 5—19.
16. *Kuteeva M.* The theoretical research articles as a reflection of disciplinary practices: the case of pure mathematics / M. Kuteeva, L. McGrath // *Applied Linguistics*. — 2013. — No. 36 (2). — P. 215—235.

Исследованы разновидности публикаций научных журналов: оригинальные статьи, обзорные статьи, теоретические статьи, методические статьи, статьи по результатам наблюдений, структурные особенности указанных публикаций. Выявлено, что типология научных публикаций может существенно отличаться в зависимости от отрасли науки.

Varieties of publications of scientific journals are investigated: original research articles, review articles, theoretical articles, methods articles, articles on the results of observations, instruction articles. The content and structural features of these publications are reviewed. It is revealed that the typology of scientific publications can vary significantly depending on the field of science.

Надійшла до редакції 18 квітня 2019 року

РЕЦЕНЗІЇ

Велике зеркало

Каракоз О. О. Історія книги : навчальний посібник / О. О. Каракоз. — Київ : Ліра-К, 2018. — 360 с.

"Велике зеркало" — саме так у давнину називали сувій чи книжку, що були вмістилищем різних знань. Рецензований навчальний посібник "Історія книги" є своєрідним "зеркалом" сучасної науки.

Це одна з перших вітчизняних праць, в якій на основі значного масиву документального матеріалу, досліджень з історії книжкової та видавничої справи висвітлено основні етапи розвитку української та світової книги. Авторка послідовно їх розкриває — від початку писемності стародавніх народів до сьогоднішнього крізь призму трансформації книжкової структури: еволюцію матеріалів і форм, розвиток шрифтової графіки, способи оздоблення та ілюстрування рукописних книжок, особливості художньо-технічного оформлення стародруків, технології виготовлення книжкових блоків та палітурок.

Навчальний посібник складається з чотирьох розділів. У першому — "Історія письма та найдавніші зразки книгописання" — досліджено основні етапи розвитку писемності, створення та розповсюдження книжок у Стародавній Греції та Стародавньому Римі. Значну

увагу приділено особливостям давньоримської письмової традиції, зародженню та розвитку правдавництва. Авторка дослідила структурні характеристики, мистецтво оздоблення та оформлення середньовічної книги й розглянула діяльність відомих скрипторіїв тієї доби.

У навчальному посібникові ґрунтовно проаналізовано основні гіпотези, пов'язані з виникненням слов'янського письма, документальні пам'ятки, що свідчать про зародження найдавнішої писемності на території східних слов'ян, а також зразки дослов'янської культури — "Велесову книгу" та "Літопис Аскольда". Авторка також приділила увагу історії виникнення, дешифрування та реставрації пам'ятки української мови античної доби "Рукопис Ора". У розділі наведено докладну характеристику джерел давньоукраїнської писемності — графіті та берестяних грамот; подано відомості про структуру, стиліові особливості оздоблення найвідоміших східнослов'янських рукописів, з-поміж яких шедеври українського рукописного мистецтва "Переспонницьке Євангеліє" та "Київський Псалтир". Професорка аргументовано посилається на дослідження відомих істориків, мовознавців, які доводять, що східнослов'янські рукописи є основою давньоукраїнської літератури та її визначними пам'ятками.

Другий розділ має назву "Винахід і поширення друкарства в Європі та Україні (XV—XVI ст.)". О. Каракоз розглянула історичні передумови становлення європейського книгодруку, акцентувавши увагу на сутності й значенні винаходу Й. Гутенберга та його найвідоміших

виданнях. Значне місце відведено аналізу діяльності відомих європейських друкарів П. Шеффера, Й. Ментеліна, А. Пфістера, А. Кобергера, Н. Жансона, В. Кекстона та інших; висвітлено особливості ілюстрування та оздоблення інкунабул і палеотипів. Науковий інтерес авторки становить історія й поширення книгодрукування кириличним шрифтом, яке вона репрезентує крізь призму діяльності Ш. Фіоля, ієромонаха Макарія з Чорногорії, Божидача та Віченцо Вуковичів, Ф. Скоріні. Особливу увагу приділено особистості та діяльності фундатора постійного книгодрукування в Україні І. Федорова та характерним ознакам його видань.

Третій розділ — "Історія книгодрукування в XVI—XVII ст." — присвячено етапам розвитку книгодрукування в країнах Європи XVI ст. та діяльності найвідоміших книговидавничих династій А. Мануція, Етьєнів та Плантенів. О. Каракоз простежила основні зміни та нововведення, які відбулися в книгодрукуванні XVII ст., докладно зупинилася на ролі видавничої фірми Ельзевірів у розвитку європейського книгорозповсюдження. Дослідниця довела, що вагома роль у становленні вітчизняного друкарства належить представникам найвідоміших видавничих осередків на західноукраїнських землях та друкарні Києво-Печерської лаври періоду XVI—XVII ст.

Четвертий розділ — "Книгодрукування та книговидання в XVIII—XIX ст." — репрезентує мистецтво західноєвропейської книги та особливості розвитку книгодрукування у країнах Європи та США. Професорка ґрунтовно дослідила внесок найвідомішої книговидавничої династії Дідо та видавця Дж. Бодоні у відродження художніх традицій книжкового мистецтва Італії; висвітлила нововведення, започатковані відомим англійським видавцем Дж. Баскервіллом та основні напрями видавничої діяльності американського політичного й культурного діяча Б. Франкліна. На той період припадає активний розвиток книгодрукування та книжкової справи в Росії та Україні. Авторка з'ясувала наслідки згубного впливу світської цензури, запровадженої Петром I, на книжкову справу нашої країни; виокремила основні техніки оздоблення української друкованої та рукописної книги XVIII ст. У розділі також розглянуто світові процеси технізації книговидання та особливості його розвитку в XIX ст.

Значний інтерес становлять відомості щодо зародження друкарства на українських землях. Авторка наводить гіпотези та концепції вчених різних епох (І. Огієнка, О. Мацюка, Я. Запасака, М. Низового, М. Тимошика), що дає змогу осягнути тенденції досліджень і вектор наукової думки з цього питання у хронологічному зрізі.

У кожному розділі О. Каракоз зосереджує увагу на суспільному призначенні книги, її основних функціях як засобу науково-технічного й культурного прогресу. Водночас виразне усвідомлення історії книги як закономірного розвитку з погляду її виробництва та побутування, основних етапів еволюції форм і змісту, особливостей тематики та культурно-історичної місії. Однією з переваг навчального посібника є відсутність зайвих деталей, якими, на жаль, зазвичай рясніє сучасна література схожої тематики, що перешкоджає розумінню базових моментів історії становлення книги.

Аналіз структури уможливорює висновок, що навчальний посібник системно організований, матеріал викладено логічно, а теоретичні узагальнення переконливі. Чітко визначено зміст та обсяг обов'язкових для засвоєння відомостей, посібник охоплює доволі значний масив інформації, адже зорієнтований на самостійну роботу студентів. Заслужує на схвалення наявність додатків, серед яких багато книжкових та історичних раритетів: пам'ятки стародавньої писемності, зразки оздоблення середньовічних манускриптів, фотозображення найважливіших книжкових видань різних історичних періодів та країн. Увіраження теоретичного матеріалу прикладами, підсилення його ілюстративним супроводом урізноманітнює зміст, форми й методи викладу навчальної інформації та сприяє глибшому розумінню предмета.

Кожен розділ посібника структуровано за єдиним зразком, що зручно для сприйняття студентами: спочатку подано план, далі — основний матеріал, який розкриває зміст. Теми кожного розділу завершують запитання для самоперевірки, за допомогою яких відбувається рубіжний контроль та самоконтроль.

У посібникові наведено пояснення найважливіших термінів, необхідних для опанування теоретичного та практичного матеріалу.

Належний науковий рівень викладу ґрунтовного теоретичного матеріалу поєднується з його доступністю, що забезпечує легкість сприйняття та засвоєння студентами під час самостійної роботи.

Вдала та вмотивована структура навчального посібника "Історія книги" (в межах одного видання логічно згруповано цікавий теоретичний матеріал, вказівки й запитання для підготовки до семінарських занять, дискусійні теми для роздумів та обговорення, список рекомендованої літератури) є успішним результатом методичних і науково-педагогічних пошуків О. Каракоз та безумовною перевагою рецензованого видання.

Авторка по-новому систематизувала відомі наукові факти, обґрунтувала періодизацію, розкрила механізми, що є рушійною силою розвитку книжкової справи, та розглянула особливості взаємодії читача з книгою в різні історичні періоди.

Навчальний посібник охоплює весь процес розвитку книги та вирізняється новим концептуальним підходом. О. Каракоз репрезентувала головні напрями книгознавчої думки, що вплинули на розвиток історії книги як науки та навчальної дисципліни, створивши своєрідний компендіум історії книги. Посібник вирізняється повнотою тем і напрямів, ґрунтовністю й багатством фактичного матеріалу, майстерним і високопрофесійним аналізом.

У кожному розділі відчутний глибокий інтерес та повага О. Каракоз до особистості науковця й історика. Зауважимо також, що вчена продемонструвала яскравий приклад максимальної об'єктивності та незалежності від миттєвих віянь і суджень.

Юрій Горбань,

*кандидат культурології, доцент
кафедри інформаційних технологій,
директор Наукової бібліотеки КНУКіМ*

Надійшла до редакції 20 травня 2019 року